The Quarterly of Research on Global Relations
Spring 2025, 2 (5), 91-130
jrgr.atu.ac.ir
DOI: 10.22054/jrgr.2026.90232.1130

ATU PRESS

Original Research
Received: 06/12/2024
Accepted: 07/03/2025
ISSN:2476-2806
eISSN:2476-6828

Artificial Intelligence and the Redefinition of Global Relations in the New International Order

Alireza Koohkan — Associate Professor, Department of International Relations, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Fatemeh Asgarian* — M.A Student, Department of International Relations, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Extended Abstract

Introduction

Artificial intelligence (AI) has emerged as one of the most transformative forces of the Fourth Industrial Revolution, profoundly reshaping multiple dimensions of human life, from individual lifestyles to broader social, economic, political, and security structures. Beyond its technological significance, AI has increasingly become a strategic instrument in the global competition for power,

* Corresponding Author: Fatemeh_asgarian@atu.ac.ir
How to Cite: Koohkan, A., & Asgarian, F. (2025). Artificial intelligence and the redefinition of global relations in the new international order. Research on Global Relations, 2(5), 91-130. https://doi.org/10.22054/jrgr.2026.90232.1130.

redefining patterns of interaction among states and non-state actors alike. This transformation has raised fundamental questions within the field of international relations (IR), particularly concerning the traditional state-centric understanding of global politics.

Classical and neorealist theories of IR emphasize the state as the primary actor in world politics and conceptualize power largely in terms of military capabilities and material resources. However, recent scholarship has highlighted the limitations of this perspective in explaining the evolving dynamics of global politics shaped by emerging technologies. Research on digital power, algorithmic governance, and technological sovereignty suggests that AI challenges traditional notions of power, agency, and authority by enabling new actors—including multinational technology corporations, transnational networks, and even autonomous intelligent systems—to exert significant influence over global affairs.

Existing literature has explored the implications of AI across a range of domains, including economic competitiveness, military modernization, cybersecurity, and governance. Nevertheless, there remains a significant theoretical and analytical gap in understanding how AI contributes to the broader transformation from a state-centric international system to a multi-level framework of global relations. This study sought to address this gap by examining the mechanisms through which AI reshapes global relations and redistributes power across multiple levels of interaction.

The primary objective of this research was to examine the role of AI in redefining global relations within the emerging international order. Specifically, the study aimed to analyze how AI transforms the concepts of power, agency, and actorness in global relations, as well as how it challenges the exclusive dominance of states in international politics. The central research question is: Through which mechanisms does AI facilitate the transition from state-centric international

relations to multi-level global relations? The study is based on the hypothesis that AI tends to redefine the concepts of power, agency, and political action and challenge the state's traditional monopoly over international relations, thereby facilitating the transition from state-centric international relations to a multi-level system of global relations. The study may contribute to theoretical debates in IR and global studies concerning the implications of technological change, global power shifts, and the evolving nature of the international order.

Materials and Methods

The current research adopted a descriptive–analytical methodology. The data was collected through documentary and archival research, drawing on academic books, peer-reviewed journal articles, policy reports, and publications by international organizations on IR and global relations. The analytical framework integrated insights from IR theory, particularly debates on the transformation of power, global governance, and multi-level analysis. AI was examined as the independent variable influencing various dimensions of global relations—including the economic, political, cultural, and security domains—while changes in the distribution of power and patterns of interaction constituted the dependent variables. Conducting a qualitative analysis of the documents and theoretical perspectives, the study identified the key mechanisms through which AI reshapes global relations and contributes to the emergence of a multi-level global system.

Results and Discussion

According to the results, AI plays a significant and multidimensional role in transforming global relations across four major domains, namely economic, political, cultural, and security. In the economic domain, AI has emerged as a critical source of power and

competitiveness. Advanced AI capabilities are concentrated primarily in developed countries, widening the power gap between developed and developing states. This technological asymmetry reinforces existing global inequalities while creating new forms of dependency. AI-driven economic power is reshaping global value chains, trade patterns, and financial systems, thereby redefining economic relations at both the state and non-state levels. Advanced economies have successfully integrated AI into trade policy and economic diplomacy, enhancing their exports and global competitiveness, while many developing countries remain marginalized due to limited technological capabilities and restricted access to data. This asymmetry reflects a shift in the foundations of economic power from material resources to data and algorithmic control.

Concerning the political domain, AI enhances diplomatic communication and decision-making processes. AI-powered data analysis and predictive tools enable governments and international actors to anticipate political developments, crises, and conflicts days before they occur. This predictive capacity contributes to the reconfiguration of political power and authority, as those who control AI technologies gain strategic advantages in agenda-setting, crisis management, and diplomacy. While AI offers predictive capabilities, its potential for data manipulation and opinion shaping also facilitates digital authoritarianism. As a result, political power is increasingly exercised through control over algorithms and information flows rather than solely through formal state institutions.

In the cultural domain, AI facilitates cross-cultural communication through language learning, automated translation, and a deeper understanding of cultural diversity. These capabilities strengthen cultural diplomacy and soft power by enabling both state and non-state actors to engage more effectively with foreign societies. As a result, AI contributes to the diffusion of cultural influence beyond traditional

state-controlled channels. Nevertheless, algorithmic bias still remains a significant challenge, as biased systems can reproduce cultural stereotypes and undermine meaningful global cultural engagement.

In the security domain, AI has become a central driver of strategic competition among states. AI-enabled military technologies, surveillance systems, and cyber capabilities intensify global rivalries and signal profound transformations in the emerging international order. AI is reshaping the nature of security threats and defense strategies, reinforcing the transition toward a technologically driven balance of power. Thus, control over advanced AI models and data infrastructures increasingly determines security power, signaling a profound transformation in the emerging international order.

The findings of this study indicated that AI plays a decisive role in the transition from state-centric international relations to multi-level global relations by transforming power and agency across the economic, political, cultural, and security domains. Rather than functioning merely as a technological tool, AI acts as a structural force that reshapes global interactions and redistributes authority among states and non-state actors. In other words, AI accelerates the transnationalization of power and agency by empowering technology firms, digital platforms, and global users alongside states.

Conclusion

In sum, AI is not merely a technological innovation but a structural force that is reshaping the foundations of global relations. By redefining power, agency, and actorness, AI challenges the traditional state-centric framework of international relations and accelerates the transition toward a multi-level global system. The findings confirmed the proposed hypothesis by demonstrating that AI challenges the exclusive dominance of states while empowering new actors across the economic, political, cultural, and security domains. Consequently,

global relations in the emerging international order are increasingly shaped by complex interactions among states, non-state actors, and technological systems. Understanding the role of AI in global relations is therefore essential for rethinking theoretical approaches in IR and for developing effective policies in an increasingly AI-driven world.

Keywords: Artificial intelligence, Global relations, Power, Prediction

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۷

ISSN: ۲۹۸۱-۲۲۷۵ eISSN: ۲۹۸۱-۱۹۹۶

فصلنامه پژوهشنامه روابط جهانی
دوره ۲، شماره ۵، بهار ۱٤۰٤، ۹۱-۱۳۰
jrgr.atu.ac.ir
DOI: 10.22054/jrgr.2026.90232.1130

هوش مصنوعی و بازتعریف روابط جهانی در نظم بین‌المللی نوین

علیرضا کوهکن * دانشیار گروه روابط بین‌الملل دانشکده حقوق و علوم‌سیاسی دانشگاه علامه‌طباطبائی، تهران، ایران

فاطمه عسکریان دانشجوی کارشناسی ارشد گروه روابط بین‌الملل دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه‌طباطبائی، تهران، ایران

چکیده

امروزه هوش مصنوعی به‌عنوان پیشران انقلاب صنعتی چهارم شناخته می‌شود. با ظهور این فناوری سبک زندگی فردی تا مباحث و مشکلات کلان جامعه دچار تغییرات عظیم شده است. این فناوری حتی پا را از این فراتر نهاده و به ابزاری برای رقابت کشورها جهت کسب قدرت بیشتر شده و تحولات اساسی در میان روابط بین کشورها ایجاد کرده است. این پژوهش به بررسی نقش هوش مصنوعی در بازتعریف روابط جهانی در نظم بین‌المللی نوین و همچنین فرصت‌ها و چالش‌های پیشرو می‌پردازد. سؤال پژوهش حاضر این است که هوش مصنوعی از طریق چه سازوکارهایی موجب گذار از روابط بین‌الملل دولت‌محور به روابط جهانی چند سطحی شده است؟ فرضیه مقاله این است که: هوش مصنوعی با بازتعریف مفاهیم قدرت، عاملیت و کنشگری و با تضعیف انحصار دولت‌ها در روابط بین‌الملل موجب گذار از روابط بین‌الملل دولت‌محور به روابط جهانی چند سطحی شده است. یافته‌های مقاله حاکی از آن است که در حوزه روابط اقتصادی هوش مصنوعی به ابزار شکاف قدرت میان کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه تبدیل شده است، در حوزه روابط سیاسی این فناوری قابلیت گسترش ارتباطات دیپلماتیک میان کشورها را دارد همچنین قادر است وقوع رخدادهای سیاسی را تا چند روز قبل از وقوع پیش‌بینی کند این منجر به بازتعریف مفاهیم قدرت و اقتدار در عصر آینده خواهد شد. در حوزه روابط فرهنگی هوش مصنوعی قابلیت گسترده‌ای در آموزش زبان و فهم تنوع فرهنگی در میان کاربران کشورهای مختلف دارد و تبدیل به ابزاری در جهت تسهیل گسترش دیپلماسی فرهنگی کشورهای مختلف شده است. در حوزه روابط امنیتی هوش مصنوعی به ابزار رقابت راهبردی میان کشورهای مختلف تبدیل شده و ایجاد تحولی عمیق در نظم بین‌المللی جدید را نوید می‌دهد. روش پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی بوده و داده‌ها به روش اسنادی-آرشیوی گردآوری شده است.

واژگان کلیدی: هوش مصنوعی، روابط جهانی، قدرت، پیش‌بینی.

* نویسنده مسئول: Fatemeh_asgarian@atu.ac.ir

مقدمه

در جهان معاصر، فناوری اطلاعات به‌عنوان یکی از تحولات بنیادین و تغییردهنده در عرصه‌های اقتصادی، سیاسی، نظامی و اجتماعی شناخته می‌شود. این فناوری، همچون انقلاب صنعتی در قرون گذشته، ظرفیت بازآفرینی و دگرگونی عمیق ساختارهای اجتماعی و نهادی بشر را داراست، در حالی که در کنار فرصت‌های گسترده، تهدیدات نوینی را نیز به وجود آورده است. در عصر حاضر که از آن با عنوان «جامعه دیجیتال» یاد می‌شود، تقریباً تمامی ابزارها و سامانه‌ها از ویژگی‌های «هوشمند» برخوردار شده‌اند. مفهوم «ماشین‌های هوشمند» امروزه فراتر از ابزارهای صرفاً مکانیکی رفته و توانایی‌هایی چون تفکر، یادگیری و تصمیم‌گیری خودکار را در برمی‌گیرد. این تحول بنیادین، مسیر تکامل فناوری را به سمت نظام‌هایی هدایت کرده است که در آن، داده، الگوریتم و یادگیری ماشینی عناصر اصلی توسعه به شمار می‌آیند. در این میان، هوش مصنوعی به‌عنوان یکی از پیشروترین شاخه‌های مهندسی رایانه مبتنی بر یادگیری عمیق[1]، نقش محوری در شکل‌دهی به آینده جوامع بشری ایفا می‌کند. این فناوری نه‌تنها به‌عنوان موتور محرک نوآوری در حوزه‌های مختلف شناخته می‌شود، بلکه در حال بازتعریف مفاهیمی چون قدرت، تعامل انسانی و توسعه پایدار در نظم جهانی جدید است (Sökmen Alaca, 2025).

ظهور هوش مصنوعی نه تنها مرزهای دانش و فناوری را جابجا کرده، بلکه بر الگوهای تعاملات بین‌المللی و رقابت میان کشورها و تعریف امنیت و حاکمیت نیز تأثیر گذاشته است. از یک‌سو، این فناوری با تسهیل تجارت جهانی و ارتباطات فراملی به شتاب‌بخشی به روند جهانی‌شدن کمک می‌کند؛ و از سوی دیگر، با ایجاد شکاف دیجیتال و دسترسی به فناوری میان کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه پرسش‌های جدیدی را درباره آینده حکمرانی جهانی مطرح می‌سازد. بنابراین مقاله حاضر در پی پاسخ به این پرسش است که هوش مصنوعی از طریق چه سازوکارهایی موجب گذار از روابط بین‌الملل دولت‌محور به روابط جهانی چند سطحی شده است؟ در پی پاسخ به پرسش حاضر ابتدا مفاهیم هوش مصنوعی و روابط جهانی تشریح شده و سپس به بررسی نقش هوش مصنوعی در ابعاد

1 Deep Learning

مختلف روابط جهانی پرداخته و نهایتاً فرصت‌ها و چالش‌های این حوزه بررسی می‌شود. این مقاله به جای پرسش از اینکه هوش مصنوعی چه تأثیری بر روابط بین‌الملل دارد، به این پرسش می‌پردازد که هوش مصنوعی چگونه منطق روابط بین‌الملل را به روابط جهانی تغییر می‌دهد.

ادبیات و پیشینه پژوهش

در خصوص نقش هوش مصنوعی بر روابط میان ملت‌ها به دلیل تازگی و جذابیت موضوع مقالات بسیاری نگاشته شده است. شریف‌زاده و همکاران (۱۴۰۳) در مقاله‌ای با عنوان "واکاوی نقش هوش مصنوعی در آینده روابط بین‌الملل" به بررسی این موضوع پرداخته و پیش‌بینی کرده‌اند: هوش مصنوعی بر همه عوامل قدرت یک دولت، به‌ویژه سیاست، اقتصاد، اطلاعات، نیروهای مسلح و جامعه تأثیر خواهد گذاشت. در مقاله‌ای دیگر با عنوان"باز ساختاربندی نظریات روابط بین‌الملل در عصر هوش مصنوعی" دهقانی فیروزآبادی و چهره‌آزاد (۱۴۰۲) به بررسی تأثیر تغییر بالقوه هوش مصنوعی در روابط بین‌الملل به‌خصوص نظریه‌های سیاست بین‌الملل پرداخته و نتیجه‌گیری کرده‌اند که رایانش و سیستم الگوریتمی با بازتولید شاخص‌های نوآورانه نظریه‌های روابط بین‌الملل و استفاده از کارکردهای نظامی، امنیتی، سیاسی، اقتصادی و حقوقی هوش مصنوعی، تأثیر چشمگیری در تحول و تطور روابط بین‌الملل دارد. مجیدی و بایزیدی (۱۴۰۳) در مقاله "هوش مصنوعی و تحول پارادایمیک در نظریه و عمل روابط بین‌الملل" نتیجه‌گیری کرده‌اند که هوش مصنوعی با قدرت بخشی به بازیگران غیردولتی همچون هولدینگ ها و شرکت‌های بزرگ، منجر به فرسایش بیش از پیش حاکمیت دولت‌ها شده و می‌تواند چهارمین تحول پارادایمیک در رشته روابط بین‌الملل را رقم بزند. شریف‌زاده و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان "جایگاه فناوری‌های نوین و هوش مصنوعی در گسترش روابط دیپلماتیک و سیاست خارجی پایدار" به این نتیجه رسیده‌اند که سرمایه‌گذاری کلان کشورهای توسعه‌یافته در زمینه این فناوری‌ها سبب دستیابی به مزیت رقابتی در حوزه روابط دیپلماتیک و سیاست خارجی پایدار گردیده است. بنابراین توجه به این فناوری‌ها، به قدرت برتر نظام جمهوری اسلامی ایران در سطح منطقه و جهان کمک شایانی خواهد

نمود و توسعه و گسترش روابط دیپلماتیک و سیاست خارجی پایدار را به دنبال خواهد داشت. موسوی و چهره‌آزاد (۱۴۰۳) در مقاله "دگرسان سازی قدرت نرم در روابط بین‌الملل عصر هوش مصنوعی" بررسی کرده‌اند که هوش مصنوعی با ایجاد شرایط و تسلیحات اتو مدرن باعث تشدید تغییر رقابت بین‌المللی میان کشورها گردیده است.

بررسی پژوهش‌های حاضر نشان می‌دهد بیشتر پژوهش‌های حاضر به بررسی نقش هوش مصنوعی در ابعاد نظریه‌های روابط بین‌الملل و امنیت و قدرت میان کشورها پرداخته‌اند. نوآوری پژوهش حاضر در آن است که برخلاف مطالعات پیشین که عمدتاً به بررسی آثار هوش مصنوعی بر یکی از ابعاد روابط بین‌الملل (اقتصادی، سیاسی، فرهنگی یا امنیتی) پرداخته‌اند، این مقاله با اتکا به چارچوب نظری روابط بین‌الملل جهانی آچاریا، نقش هوش مصنوعی را به‌عنوان یک متغیر ساختار دهنده در گذار از روابط بین‌الملل دولت‌محور به روابط جهانی چند سطحی تبیین می‌کند. در این پژوهش، هوش مصنوعی نه صرفاً یک فناوری یا ابزار سیاست‌گذاری، بلکه عاملی تحول‌آفرین در بازتعریف مفاهیم قدرت، عاملیت، کنشگری فراملی و تعاملات جهانی در چهار حوزه اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی تحلیل شده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از حیث هدف، بنیادی–نظری و از حیث ماهیت، کیفی است و با رویکرد تبیینی–تحلیلی انجام شده است. هدف پژوهش، تبیین نقش هوش مصنوعی در گذار از روابط بین‌الملل دولت‌محور به روابط جهانی چند سطحی است. واحد تحلیل پژوهش، تحولات روابط جهانی در چهار حوزه اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی است. داده‌ها به روش اسنادی–کتابخانه‌ای و با استفاده از مقالات علمی معتبر، گزارش‌های سازمان‌های بین‌المللی، اسناد سیاستی و مطالعات موردی گردآوری شده‌اند. روش تحلیل داده‌ها، تحلیل کیفی هدایت‌شده در چارچوب نظری روابط بین‌الملل جهانی است. در این پژوهش، هوش مصنوعی به‌عنوان متغیر مستقل و گسترش روابط جهانی به‌عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده و رابطه میان آن‌ها به‌صورت تبیینی بررسی شده است.

چارچوب مفهومی پژوهش

در این بخش به دو مفهوم اصلی پژوهش و چارچوب مفهومی مورد نظر نگارندگان یعنی روابط جهانی و هوش مصنوعی اشاره می‌شود. در این پژوهش، هوش مصنوعی به‌عنوان متغیر مستقل و گسترش روابط جهانی به‌عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. چارچوب نظری پژوهش مبتنی بر نظریه روابط بین‌الملل جهانی آچاریاست که بر مفاهیمی چون عاملیت چند سطحی، کنشگران غیردولتی و تعاملات فراملی تأکید دارد.

روابط جهانی

روابط بین‌الملل جهانی نه یک نظریه جدید، بلکه تلاشی آرمانی برای گسترش شمول گرایی و تنوع در رشته روابط بین‌الملل است(Acharya, 2014). این رویکرد بر شش بُعد اساسی استوار است که به بازتعریف بنیان‌های معرفتی و هستی شناختی روابط بین‌الملل می‌انجامد. نخستین بُعد، جهان‌شمول‌گرایی تکثرگرا است. برخلاف جهان‌شمول‌گرایی یگانه گرا که میراث عصر روشنگری بوده و «قابل‌اعمال بر همه» تلقی می‌شود، جهان‌شمول‌گرایی تکثرگرا بر شناخت و احترام به تنوع انسانی و فرهنگی تأکید دارد. در مقابلِ نگرش همگن‌ساز و امپریالیستی روشنگری که تنوع را سرکوب و سلطه‌ی اروپایی را توجیه می‌کرد، رویکرد تکثرگرا تنوع را بنیان درک جهان اجتماعی می‌داند. همان‌گونه که تیکنر(Tickner, 2011) بیان می‌کند، به‌جای جستجوی یک تاریخ جهانی یگانه، باید روایت‌های فراموش‌شده جوامع گوناگون را کشف و بازشناسی کرد؛ روایت‌هایی که تفاوت، مدارا و شفقت را بازتاب می‌دهند و نسبت به ادعاهای حقیقت مطلق بدبین‌اند. در نتیجه، جهان‌شمول‌گرایی تکثرگرا بستر معرفتی روابط جهانی را شکل می‌دهد.

دومین بُعد، تأکید بر تاریخ جهانی به‌جای تمرکز صرف بر تاریخ غربی است، خواستار بازاندیشی در بنیان‌های تاریخی و فکری روابط بین‌الملل از منظری است که شامل ایده‌ها، نهادها و تجربه‌های جوامع غیر غربی نیز بشود (Acharya, 2014). در این معنا، «وارد کردن سایر جهان‌ها» نباید صرفاً به استفاده‌ی ابزاری از کشورهای غیر غربی برای آزمون

نظریه‌های غربی محدود شود، بلکه باید به خلق مفاهیم و نظریه‌هایی از دل تجربه‌های تاریخی و فرهنگی غیر غربی بینجامد.

سوم، روابط بین‌الملل جهانی نظریه‌های موجود روابط بین‌الملل را طرد نمی‌کند؛ بلکه آن‌ها را درون خود ادغام می‌کند. این رویکرد تلاش دارد تا با بازاندیشی در پیش‌فرض‌های نظری جریان‌های اصلی همچون رئالیسم، لیبرالیسم و سازه‌انگاری، دامنه تحلیل این نظریه‌ها را به زمینه‌های غیر غربی بگستراند. در این میان، شاخه‌هایی چون رئالیسم فرودست و نظریه‌های انتقادی مانند پساکولونیالیسم و فمینیسم نقش مهمی در شناسایی عاملیت و تجربه‌های به حاشیه رانده شده ایفا کرده‌اند.

چهارمین بُعد به مرکزیت مناطق و منطقه‌گرایی‌ها مربوط است. مناطق را نه به‌عنوان فضاهای ایستا و جغرافیایی، بلکه به‌عنوان سازه‌های اجتماعی پویا می‌بیند که در تعامل با یکدیگر، نظم جهانی را شکل می‌دهند(Acharya, 2007). مطالعه مناطق از این منظر، فراتر از مرزهای جغرافیایی بوده و بر روابط میان منطقه‌ای و نقش متقابل مناطق در شکل‌گیری نظام‌بین‌الملل تأکید دارد.

پنجمین بُعد، پرهیز از استثنا گرایی و محلی گرایی تنگ‌نظرانه است. استثنا گرایی، گرایش به تصور جامعه یا تمدن خویش به‌عنوان پدیده‌ای ممتاز و برتر از دیگران است. این گرایش، چه در گفتمان‌هایی مانند «ارزش‌های آسیایی» یا «دموکراسی آسیایی» و چه در قالب «استثنا گرایی آمریکایی» و پان‌آسیانیسم ژاپنی پیش از جنگ جهانی دوم، به بازتولید نابرابری معرفتی و سیاسی در نظم جهانی انجامیده است (Acharya, 2001).

و نهایتاً، ششمین بعد بر مفهوم گسترده عاملیت تأکید دارد. در سنت کلاسیک روابط بین‌الملل، جوامع غیر غربی از عاملیت تهی تلقی شده‌اند؛ زیرا معیارهای قرن نوزدهمی «تمدن» تنها ظرفیت‌های نظامی و دیپلماتیک دولت‌ها را معیار عاملیت می‌دانستند. این درک نژاد محور و تاریخ زدوده، وجود اشکال پیچیده سیاست ورزی و نظم سازی در تمدن‌های غیر غربی را نادیده می‌گرفت (Acharya, 2011). در برابر این رویکرد، عاملیت را ترکیبی از قدرت مادی و ایده‌ای می‌بیند که شامل مقاومت، کنش هنجاری و ساخت‌های بومی از نظم جهانی است.

هوش مصنوعی

هوش مصنوعی به توانایی رایانه‌ها و سامانه‌های دیجیتال برای انجام وظایفی اطلاق می‌شود که در گذشته نیازمند هوش انسانی بودند. این مفهوم شامل قابلیت یادگیری از داده‌ها، استدلال در برابر اطلاعات پیچیده و بهبود عملکرد بر اساس تجربه است. در کاربردهای معاصر، اصطلاح هوش مصنوعی به نرم‌افزارهایی نیز اشاره دارد که می‌توانند فرایندهای شناختی مانند شناسایی الگو، تصمیم‌گیری و حل مسئله را انجام دهند؛ فرایندهایی که پیش‌تر مختص انسان دانسته می‌شد. با بهره‌گیری از روش‌هایی مانند یادگیری ماشین، سامانه‌های هوش مصنوعی قادرند حجم گسترده‌ای از داده‌ها را تحلیل کرده و بینش‌هایی تولید کنند که به خودکارسازی و نوآوری در حوزه‌های مختلف کمک می‌کند (Oxford English Dictionary، 2025).

نقش هوش مصنوعی در گسترش روابط جهانی

در این بخش، نقش هوش مصنوعی نه از منظر روابط بین‌الملل کلاسیک، بلکه در چارچوب نظری روابط بین‌الملل جهانی تحلیل می‌شود؛ چارچوبی که بر عاملیت بازیگران غیردولتی، پیوندهای فراملی و چند سطحی بودن قدرت تأکید دارد.

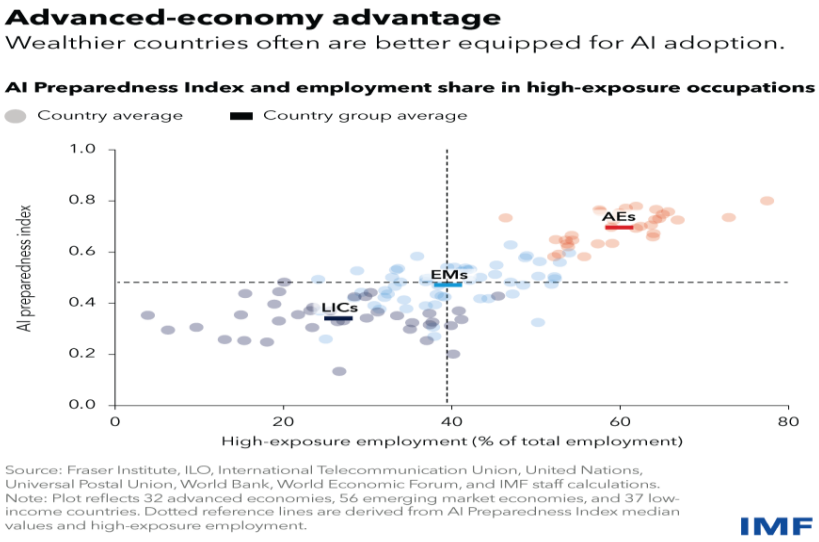
این بخش از پژوهش به دنبال بررسی نقش هوش مصنوعی در گسترش روابط جهانی است و به‌تفصیل در چهار قسمت: هوش مصنوعی و روابط اقتصادی، هوش مصنوعی و روابط سیاسی، هوش مصنوعی و روابط فرهنگی، و هوش مصنوعی و روابط امنیتی می‌پردازد. همچنین به جهت کاربردی و ملموس‌تر شدن بررسی نقش هوش مصنوعی در هر قسمت مثال‌های ساده‌ای در روابط جهانی میان کشورهای مختلف آورده می‌شود.

هوش مصنوعی و روابط اقتصادی

هوش مصنوعی با سرعتی فزاینده در بخش‌های مختلف اقتصادی و کسب‌وکارها در حال ادغام است و این روند ضرورت اقدام سریع و هدفمند سیاست‌گذاران را نشان می‌دهد. در

همین راستا، صندوق بین‌المللی پول[1] شاخصی تحت عنوان شاخص آمادگی هوش مصنوعی طراحی کرده است که سطح آمادگی کشورها را در حوزه‌هایی همچون زیرساخت‌های دیجیتال، سرمایه انسانی و سیاست‌های بازار کار، نوآوری و ادغام اقتصادی و همچنین چارچوب‌های مقرراتی و اخلاقی مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

بر اساس ارزیابی این شاخص در ۱۲۵ کشور، نتایج حاکی از آن است که اقتصادهای توسعه‌یافته از آمادگی بیشتری برای بهره‌برداری از فرصت‌های ناشی از هوش مصنوعی برخوردارند. در این میان، کشورهایی چون سنگاپور، ایالات‌متحده و دانمارک بالاترین امتیازها را به دست آورده‌اند. ازاین‌رو، اقتصادهای پیشرفته لازم است بر تقویت نوآوری و ادغام هوش مصنوعی در ساختارهای اقتصادی تمرکز کرده و در عین حال چارچوب‌های قانونی و نظارتی کارآمدی را برای تضمین اعتماد عمومی ایجاد نمایند. در مقابل، اقتصادهای نوظهور و درحال‌توسعه باید در گام نخست بر سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های دیجیتال و ارتقای مهارت‌های نیروی کار متمرکز شوند تا زمینه بهره‌گیری مؤثر از این فناوری فراهم آید (Georgieva, 2024).



1 IMF

پیشرفت در هوش مصنوعی و سایر شکل‌های مرتبط از فناوری‌های خودکارسازی، تهدیدی جدی برای معکوس کردن دستاوردهایی است که کشورهای درحال‌توسعه و اقتصادهای نوظهور طی نیم‌قرن گذشته از طریق ادغام در اقتصاد جهانی به دست آورده‌اند؛ و این روند می‌تواند فقر و نابرابری را تشدید کند. (Korinek & Stiglitz, 2021).

هوش مصنوعی در سطح جهانی در حوزه‌های متنوعی به کار گرفته شده و اثرات قابل‌توجهی بر اقتصاد جهان داشته است؛ از جمله افزایش بهره‌وری و فرصت‌های تجاری، بهبود مدیریت واحدهای پیچیده تولیدی و گسترش پلتفرم‌های دیجیتال. بر اساس گزارش مؤسسه جهانی مک‌کینزی (۲۰۱۸)، تا سال ۲۰۳۰، هوش مصنوعی این ظرفیت را دارد که حدود ۱۶ درصد، معادل ۱۳ تریلیون دلار، به اقتصاد جهانی بیفزاید. با این حال، این پیش‌بینی الزاماً به معنای رشد یکسان در تمامی کشورها نیست. در کشورهای توسعه‌یافته، به دلیل وجود رشد اقتصادی خالص مثبت و نظام‌های حکمرانی کارآمد، سیاست‌های حمایتی داخلی تا حد زیادی قادر به حفاظت از شهروندان در برابر آثار منفی تحولات فناورانه خواهند بود. در مقابل، کشورهای درحال‌توسعه با چالش‌های عمیق‌تری روبه‌رو هستند. این کشورها به دلیل کمبود سرمایه‌گذاری در اتوماسیون، ضعف نظام‌های حکمرانی و محدودیت منابع مالی، نه‌تنها سود خالص پایینی از این تحولات کسب خواهند کرد، بلکه قادر نخواهند بود با اتخاذ سیاست‌های رفاهی یا حمایتی، از شهروندان خود در برابر اثرات مخرب هوش مصنوعی محافظت کنند. این امر خود به مجموعه‌ای از چالش‌های تازه برای اقتصادهای درحال‌توسعه منجر خواهد شد (Kebede, 2021).

به‌کارگیری هوش مصنوعی به‌عنوان ابزاری تحول‌آفرین، نقشی اساسی در ارتقای عملکرد شرکت‌ها و افزایش حضور آن‌ها در بازارهای جهانی ایفا کرده است. این فناوری امکان گسترش سریع‌تر از طریق پلتفرم‌های دیجیتال، بهبود تولید هوشمند، ارتقای دقت ترجمه‌های زبانی، تسهیل مذاکرات تجاری و بهینه‌سازی مدیریت زنجیره تأمین را فراهم کرده است. علاوه بر آن، هوش مصنوعی با خودکارسازی فعالیت‌های تکراری، افزایش بهره‌وری و بهبود توانایی تحلیل داده‌ها، به شرکت‌ها کمک می‌کند تصمیمات آگاهانه‌تری برای ورود و گسترش در بازارهای بین‌المللی اتخاذ کنند. حتی در حوزه‌هایی مانند توسعه

خودروهای خودران نیز، انتظار می‌رود هوش مصنوعی در سال‌های آتی نقشی محوری ایفا نماید (Korinek & Stiglitz, 2021) .

گسترش خودکارسازی و دیجیتالی شدن، همراه با دموکراتیزه شدن دسترسی به فناوری، اطلاعات و منابع مالی، زمینه را برای دستیابی هوش مصنوعی به سطوح بی‌سابقه‌ای فراهم کرده است. امروزه شرکت‌ها از قابلیت‌های هوش مصنوعی برای شناسایی الگوها و پیش‌بینی تقاضا بهره می‌گیرند؛ اقدامی که موجب کاهش اتلاف منابع و نیروی کار شده و تمرکز آن‌ها را از وظایف اداری و عملیاتی به فعالیت‌های کلان و راهبردی معطوف ساخته است. در نتیجه، این شرکت‌ها توانسته‌اند با نیروی انسانی کمتر، سودآوری بالاتری به دست آورده و دامنه فعالیت‌های خود را گسترش دهند (McKinsey Global Institute, 2018).

فناوری‌ها و کاربردهای هوش مصنوعی ظرفیت آن را دارند که جریان‌های تجارت بین‌المللی را تقویت کرده و کارآمدی مبادلات فرامرزی را به شکل قابل‌توجهی ارتقا دهند. بدیهی است کشورهایی که از سطح بالاتری از اتصال و مشارکت در شبکه‌های جهانی برخوردارند، بیشترین منافع را از این روند کسب خواهند کرد. (Banerjee, Kabadi, & Karimov, 2023).

رشد فزاینده‌ی اخبار و تحلیل‌های تولیدشده توسط هوش مصنوعی، بر پیچیدگی شبکه تعاملات اقتصادی می‌افزاید؛ زیرا این محتواها می‌توانند احساسات سرمایه‌گذاران را شکل دهند و بر فرآیندهای تصمیم‌گیری آنان اثر بگذارند. الگوریتم‌های پردازش زبان طبیعی قادرند لحن و بار عاطفی گزارش‌های مالی یا رویدادهای جهانی را تحلیل کنند و بدین ترتیب نوعی «هوش بازار» جدید ایجاد کنند که فراتر از کارکرد رسانه‌های سنتی است. چنین تحولی نه‌تنها شیوه‌های مشارکت اقتصادی را بازتعریف می‌کند، بلکه موجب تقویت راهبردهای معاملاتی مبتنی بر روایت نیز می‌شود. (Challoumis, 2024).

در حوزه اشتغال یکی از جنبه‌های قابل‌توجه در این زمینه، انتقال فناوری‌های نوظهور به بخش خدمات است؛ بخشی که همچنان به‌طور چشمگیری متکی بر نیروی کار انسانی است. سطوح متنوعی از هوش مورد نیاز برای انجام وظایف خدماتی، در حوزه اشتغال

عمومی قابلیت جایگزینی توسط هوش مصنوعی را دارند. (Reis, Espírito Santo, & Melão, 2021).

در عرصه‌ی دیپلماسی اقتصادی و تجاری، بهره‌گیری از هوش مصنوعی نقش فزاینده‌ای در تحلیل داده‌ها و الگوهای تجارت جهانی یافته است. این فناوری با توانایی پردازش و تفسیر حجم عظیمی از اطلاعات اقتصادی، امکان شناسایی روندهای بازار، نوسانات شاخص‌های کلان اقتصادی و الگوهای مبادلات بین‌المللی را فراهم می‌آورد. چنین تحلیل‌هایی به دولت‌ها و نهادهای دیپلماتیک کمک می‌کند تا در مذاکرات تجاری و تنظیم سیاست‌های اقتصادی خارجی، تصمیم‌هایی دقیق‌تر و مبتنی بر داده اتخاذ کنند. در نتیجه، هوش مصنوعی به ابزاری راهبردی برای تقویت همکاری‌های اقتصادی میان کشورها و افزایش کارایی دیپلماسی تجاری بدل شده است (Frąckiewicz, 2023).

با بررسی موارد فوق به نظر می‌رسد با ظهور هوش مصنوعی اقتصاد جهانی دچار تحولات عظیمی شده و تغییرات عمیق‌تری را نیز در آینده تجربه خواهد کرد. هوش مصنوعی همچنان به‌عنوان ابزار قدرت، شکاف میان کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه را عمیق‌تر کرده در حالی که کشورهای توسعه‌یافته توانسته‌اند مدل‌های زبانی و یادگیری عمیق را طراحی و نیروی انسانی متخصص در این زمینه طراحی کنند تا از این فناوری استفاده کنند کشورهای توسعه‌نیافته هنوز در استفاده از دستاورد فناوری کشورهای توسعه‌یافته عقب مانده‌اند. علاوه بر این، هوش مصنوعی در حوزه‌های مختلفی به کار گرفته شده و منجر به افزایش تولیدات جهانی در کشورهای توسعه‌یافته و افزایش حضور و فعالیت شرکت‌های چندملیتی شده است.

هوش مصنوعی و روابط سیاسی

هوش مصنوعی به‌طور روزافزون تأثیر قابل‌توجهی بر روابط بین‌الملل و دیپلماسی دارد. فناوری‌های مبتنی بر AI امکان تحلیل داده‌های پیچیده اقتصادی و سیاسی، پیش‌بینی روندهای جهانی و بهبود تصمیم‌گیری‌های دیپلماتیک را فراهم می‌کنند. این فناوری‌ها می‌توانند ابزارهایی پیشرفته برای سیاست‌گذاران و دیپلمات‌ها فراهم آورند تا با استفاده از

تحلیل‌های داده محور، ارتباطات بین‌المللی را بهینه کرده و مذاکرات اقتصادی و سیاسی را مؤثرتر مدیریت کنند. (Meleouni & Efthymiou, 2023).

با ورود فناوری‌های پیشرفته به عرصه‌ی دیپلماسی، فرآیندهای مذاکره بیش از پیش تحت تأثیر ترکیب قضاوت انسانی و ابزارهای تحلیلی دقیق قرار گرفته است. آینده دیپلماسی مبتنی بر همکاری میان انسان و فناوری شکل می‌گیرد؛ به طوری که این ابزارها کارایی دیپلمات‌ها را افزایش داده، حمایت راهبردی ارائه می‌کنند و هم‌زمان ماهیت انسانی فعالیت‌های دیپلماتیک حفظ می‌شود. نهادهای دیپلماتیک ملزم به تدوین دستورالعمل‌های شفاف برای نقش فناوری‌های تحلیلی در تصمیم‌گیری هستند و باید از چارچوب‌های مدیریتی مناسب برای تضمین شفافیت و ارزیابی ریسک بهره بگیرند. آموزش و توانمندسازی دیپلمات‌ها در استفاده مسئولانه از این ابزارها از اهمیت بالایی برخوردار است و مدل‌های تحلیلی باید با اصول اخلاقی و فرهنگی همخوانی داشته باشند. در نهایت، نظارت انسانی باید همواره برقرار باشد و فناوری‌های تحلیلی به‌عنوان ابزاری پشتیبان در خدمت فعالیت‌های دیپلماتیک باقی بمانند. ادغام این فناوری‌ها در دیپلماسی، نحوه مدیریت روابط بین‌الملل توسط دولت‌ها را دگرگون کرده است. دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی از این ابزارها برای تحلیل داده‌ها، پیش‌بینی روندها، رصد افکار عمومی و ارتقای ارتباطات راهبردی استفاده می‌کنند. با بهره‌گیری از روش‌های پردازش داده و تحلیل متون، این ابزارها امکان پایش رسانه‌های جهانی، شناسایی اطلاعات نادرست و ارزیابی پیامدهای سیاست‌ها را فراهم می‌کنند و در نتیجه سرعت، کارایی و توان پاسخگویی در سیاست خارجی به‌طور چشمگیری افزایش می‌یابد (Rasul, 2025).

امروزه کشورهای توسعه‌یافته قابلیت‌های پیش‌بینی کننده رویدادها را بسط داده‌اند. توانمندی این کشورها در پیش‌بینی به حدی است که به گفته سازمان‌های اطلاعاتی، در برخی موارد آن‌ها می‌توانند ناآرامی‌ها و بی‌ثباتی اجتماعی را سه تا پنج روز قبل وقوع پیش‌بینی کنند. برای مثال در اوایل سال ۲۰۱۹، با کمک هوش مصنوعی بروز ناآرامی در چندین شهر هند پیش‌بینی شد و بعد از مدتی چنایی و چند شهر دیگر هند در معرض کمبود آب آشامیدنی قرار گرفت. با گذشت ماه‌ها این بحران تشدید شد و میلیون‌ها تن

بدون آب آشامیدنی ماندند. تا اینکه در ژوئن ۲۰۱۹ اعتراضات آغاز شد و صدها نفر در جریان یکی از این اعتراض‌ها دستگیر شدند. احزاب سیاسی مشخصی نیز اندک اندک به این جریان پیوستند و از مردم خواستند به این اعتراض‌ها بپیوندند (Prakash, 2019).

ظهور و گسترش فناوری‌های نوین، به‌ویژه هوش مصنوعی، نظم سیاسی جدیدی را پدید آورده است که در آن قدرت و اقتدار واقعی در اختیار افرادی قرار می‌گیرد که توانایی طراحی و کنترل نظام‌های مبتنی بر هوش مصنوعی را دارند. ازاین‌رو، دیدگاهی که معتقد است دولت‌ها به‌تدریج جای خود را به شرکت‌های فناوری خواهند داد و این شرکت‌ها اداره جهان را در دست خواهند گرفت، همچنان معتبر و قابل‌تأمل است. اگرچه دولت مدرن معمولاً بر پایه اصول دموکراسی و قانون‌مداری تعریف می‌شود، اما نظام‌های اقتدارگرا و سلطنتی همچنان در بخش‌هایی از جهان پابرجا هستند. در چنین نظام‌هایی، به‌کارگیری هوش مصنوعی می‌تواند با فراهم‌سازی امکان نظارت و کنترل گسترده بر شهروندان، به حفظ و تداوم ساختار قدرت کمک کند. همان‌گونه که جورج اورول در رمان ۱۹۸۴ پیش‌بینی کرده بود و دابسون (۲۰۱۲) نیز در کتاب منحنی یادگیری دیکتاتور بدان اشاره دارد، فناوری‌های نو به رهبران اقتدارگرا اجازه می‌دهند تا با بهره‌گیری از ابزارهای دیجیتال، روند توسعه دموکراسی را متوقف کرده و بر رفتار و اندیشه توده‌ها تسلط یابند (Sökmen Alaca, 2021).

فناوری‌ها در حال کمک به تصمیم‌گیری و تعامل با انسان‌ها هستند برای مثال، در انتخاب احزاب سیاسی بر اساس احساسات و نیت رأی شهروندان اما این فناوری‌ها برخلاف تمایل برخی از شهروندان اروپایی هنوز فاصله زیادی تا جایگزینی سیاست‌مداران دارند (Kaplan and Haenlein, 2020).

پژوهش‌ها نشان می‌دهند که سیاست‌مداران در تلاش‌اند تا کاربردهای هوش مصنوعی در حوزه خدمات عمومی را محدود یا دست‌کم تحت چارچوب‌های قانونی مشخصی تنظیم کنند. با این حال، به نظر می‌رسد کند کردن شتاب نوآوری‌های فناورانه راهبردی سنجیده از منظر سیاست‌گذاری نباشد. رویکرد معقول‌تر آن است که دولت‌ها به جای ایجاد مانع، زیرساخت‌ها و بسترهای لازم را برای قانون‌گذاری و تنظیم کاربست

فناوری‌های پیشرفته فراهم کنند. هرچند در سال‌های اخیر گام‌هایی در این مسیر برداشته شده است، اما سرعت پیشرفت در این زمینه همچنان پایین و کمتر از نیازهای واقعی تحول دیجیتال است (Reis, Espírito Santo, & Melão, 2021).

پیشرفت در حوزه داده‌کاوی و نظارت لحظه‌ای، توان حکومت‌های استبدادی را برای حفظ دولت پلیسی افزایش داده است. در چنین شرایطی، ارزش‌های بنیادین لیبرال مانند آزادی بیان، اختیار فردی و مشارکت سیاسی تضعیف می‌شوند. از سوی دیگر، هوش مصنوعی تولید و انتشار محتوای جعلی و «پسا حقیقت» را تسهیل کرده و امکان دست‌کاری افکار عمومی را از طریق رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی افزایش داده است. نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی نیز در عصر هوش مصنوعی نه‌تنها از میان نرفته، بلکه احتمالاً تشدید خواهند شد. طبقه‌ای محدود از نخبگان اقتصادی که تأمین مالی پژوهش‌های مرتبط با جاودانگی و ارتقای انسان را بر عهده دارند، به‌تنهایی از مزایای این فناوری‌ها بهره‌مند خواهند شد. این تمرکز فناوری، مشابه انحصار تسلیحات هسته‌ای در چند کشور خاص، موجب خواهد شد که تنها چند دولت، رهبری هوش مصنوعی را در اختیار داشته باشند. کشوری که بتواند سریع‌ترین و کارآمدترین الگوریتم‌ها را توسعه دهد و کنترل فراگیر بر داده‌ها و نظام‌های هوشمند برقرار کند، به قدرت هژمون جهانی بدل خواهد شد. با این حال، کاربردهای هوش مصنوعی می‌تواند در جهت بهبود حکمرانی و کارآمدی دولت‌ها نیز به کار گرفته شود. شهرهای هوشمند با استفاده از سامانه‌های مبتنی بر داده، قادرند منابع انرژی، آب، غذا و محیط‌زیست را به‌طور بهینه مدیریت کنند. برای نمونه، شهرهای سنگاپور و بنگلور (هند) از فناوری هوش مصنوعی برای کنترل ترافیک، ارتقای امنیت عمومی و بهبود خدمات شهری بهره می‌برند. دولت‌ها نیز با گسترش این فناوری‌ها می‌کوشند انتخابات شفاف‌تر، تحلیل دقیق‌تر از گفتارهای سیاسی، تقویت امنیت مرزی و نوسازی ارتش‌های ملی را محقق سازند (Sökmen Alaca, 2021).

در حوزه دیپلماسی و روابط دیپلماتیک کشورها می‌توانند با استفاده از هوش مصنوعی روابط دیپلماتیک خود را گسترش دهند و ارتباطات بین‌المللی خود را بهبود بخشند. در این راستا در آینده دیپلماسی ترکیبی از انسان و فناوری خواهد بود. در برخی از کشورهای

توسعه‌یافته از این فناوری جهت پیش‌بینی اعتراضات و رخدادهای سیاسی تا چند روز قبل از رخداد استفاده می‌شود. این موارد موجب بازتعریف مفاهیم قدرت و اقتدار شده و منجر به ظهور این دیدگاه شده است که دولت‌ها جای خود را به شرکت‌های فناورانه خواهند داد و این شرکت‌ها اداره جهان را بر عهده خواهند گرفت. همچنین این فناوری امکان تولید محتوای جعلی و دست‌کاری افکار عمومی و در نتیجه رأی شهروندان را دارد و موجب تضعیف دموکراسی می‌شود و نابرابری‌های اقتصادی و سیاسی را افزایش خواهند داد.

آنچه نقش هوش مصنوعی در روابط سیاسی معاصر را از چارچوب روابط بین‌الملل کلاسیک متمایز می‌سازد، جهانی‌شدن عرصه سیاست از طریق کنشگران غیردولتی فناورانه است. پلتفرم‌های دیجیتال، شرکت‌های فناوری، الگوریتم‌های هوشمند و شبکه‌های اجتماعی به بازیگران تأثیرگذار در شکل‌دهی افکار عمومی جهانی، انتخابات، جنبش‌های اجتماعی و حتی سیاست خارجی دولت‌ها تبدیل شده‌اند. در این چارچوب، سیاست دیگر صرفاً در سطح تعامل دولت‌ها جریان ندارد، بلکه در سطحی جهانی و شبکه‌ای میان دولت‌ها، شرکت‌های فناورانه، نهادهای فراملی و کاربران جهانی شکل می‌گیرد. این تحول نشان‌دهنده گذار از روابط بین‌الملل دولت‌محور به روابط جهانی چند سطحی است که در آن هوش مصنوعی نقش زیرساختی و تسهیلگر ایفا می‌کند.

هوش مصنوعی و روابط فرهنگی

در حوزه آفرینش فرهنگی، هدف اصلی بهره‌گیری از هوش مصنوعی، دموکراتیک سازی فرآیند خلاقیت و گسترش امکان تولید آثار فرهنگی برای طیف وسیع‌تری از افراد است. یکی از برجسته‌ترین دستاوردهای هوش مصنوعی مولد[1]، ایجاد فرصت‌های نو برای افرادی است که آموزش تخصصی در زمینه‌هایی همچون هنرهای تجسمی، موسیقی یا نویسندگی ندارند، اما می‌توانند با اتکا به این فناوری آثار خلاقانه و باکیفیتی تولید کنند. پلتفرم‌هایی نظیر RunwayML و DeepArt محیط‌هایی را فراهم آورده‌اند که در آن‌ها تولید آثار

1 Generative AI

هنری بدون نیاز به ابزارها و روش‌های سنتی نقاشی یا طراحی ممکن شده است. ترکیب توانایی تحلیلی هوش مصنوعی با خلاقیت انسانی، زمینه‌ساز ظهور آثاری شده که میان سبک‌های کلاسیک و مدرن پیوند برقرار می‌کنند و با تلفیق میراث فرهنگی و نوآوری‌های فناورانه، چشم‌اندازهای جدیدی را در عرصه‌ی هنر، موسیقی و ادبیات می‌گشایند. نتیجه‌ی این هم‌افزایی، پیدایش گونه‌های نوینی از بیان هنری است؛ برای مثال، آثار مبتنی بر هوش مصنوعی که تکنیک‌های نقاشی سنتی شرق آسیا را با هنر انتزاعی غربی تلفیق می‌کنند یا تولیدات موسیقایی که نغمه‌های فولکلور کلاسیک را در قالب‌های مدرن بازآفرینی می‌نمایند (Liu, 2024).

فناوری هوش مصنوعی ظرفیت چشمگیری برای متحول سازی حوزه آموزش زبان دارد و می‌تواند روش‌های سنتی یادگیری را دگرگون سازد. این فناوری با فراهم آوردن تجربه‌های یادگیری شخصی‌سازی‌شده، امکان انطباق محتوای آموزشی با نیازها، توانایی‌ها و سبک‌های یادگیری هر زبان‌آموز را فراهم می‌کند. در این راستا، هوش مصنوعی با ایجاد فرصت‌های نوین برای تعاملات زبانی میان زبان‌آموزان و گویشوران بومی و غیربومی، نقش مهمی در تقویت مهارت‌های ارتباطی ایفا می‌کند. (Karakas, 2023).

یکی دیگر از کاربردهای نقش هوش مصنوعی در گسترش روابط فرهنگی به کاربرد Emotional AI برمی‌گردد. Emotional AI که به‌عنوان محاسبات عاطفی یا هوش مصنوعی احساسی نیز شناخته می‌شود، شاخه‌ای از هوش مصنوعی است که بر توسعه سیستم‌هایی تمرکز دارد که قادر به شناسایی، تفسیر، پردازش و شبیه‌سازی احساسات انسانی باشند. این فناوری از فناوری‌های پیشرفته‌ای مانند یادگیری ماشین، پردازش زبان طبیعی و بینایی کامپیوتری استفاده می‌کند تا پاسخ‌های احساسی انسان را از ورودی‌های مختلف، از جمله حالت‌های چهره، آهنگ صدا و سیگنال‌های فیزیولوژیکی تحلیل کند.

یافته‌ها نشان می‌دهند که فناوری Emotion-AI به‌طور مثبت در رسانه‌های بین‌المللی به کار گرفته می‌شود. بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان (۶۳٪) اعلام کرده‌اند که به‌طور منظم با محتوای تحت تأثیر این فناوری مواجه می‌شوند، در حالی که ۶۲.۱٪ بر این باورند که Emotion-AIبه تقویت ارتباطات عاطفی کمک می‌کند و ۶۲.۷٪ نقش آن در افزایش

درک و قدردانی از تنوع فرهنگی را تأیید کرده‌اند. میانگین امتیازات نسبتاً بالا (حدود ۳.۷ در تمام مؤلفه‌ها) نشان‌دهنده گسترش استفاده از Emotion-AI در اکوسیستم‌های رسانه‌ای و توانایی آن در تسهیل ارتباطات میان فرهنگی است. به‌منظور کاهش نابرابری در دسترسی و افزایش مشارکت کاربران، این فناوری می‌تواند با بهبود رابط‌های کاربری و گسترش مجموعه داده‌ها به‌منظور پوشش موقعیت‌ها و زمینه‌های فرهنگی متنوع، خدمات خود را برای جمعیت وسیع‌تری ارائه دهد. علاوه بر این، نتایج حاکی از آن است که ۶۱٪ از شرکت‌کنندگان معتقدند این فناوری می‌تواند به افراد از فرهنگ‌های مختلف کمک کند تا ارتباط مؤثرتری برقرار کرده و ظرایف فرهنگی یکدیگر را بهتر درک کنند. در عین حال، ۶۰.۶٪ شرکت‌کنندگان بر این باورند که Emotion-AI قادر است بیان‌های پیچیده صورت را به‌طور دقیق تحلیل و تفسیر کند؛ موضوعی که اهمیت هوش عاطفی را در تسهیل ارتباطات میان فرهنگی برجسته می‌سازد (Fangni, 2025).

یک نمونه موفق استفاده از هوش مصنوعی در گسترش روابط فرهنگی به دیپلماسی فرهنگی کره جنوبی در موسیقی کی‌پاپ بازمی‌گردد. رشد سریع محبوبیت کی‌پاپ، به‌ویژه در عرصه موسیقی، نقش قابل‌توجهی در تقویت اقتصاد کره جنوبی ایفا کرده و حتی در زمان بحران مالی آسیا در سال ۱۹۹۷ به‌عنوان عامل کاهش فشار اقتصادی عمل کرده است. هالیو[1] به‌عنوان یک جریان فرهنگی کلیدی، توانسته است سهم قابل‌توجهی در صادرات داشته باشد که رقم آن به ۹.۴۸ میلیارد دلار رسیده و محصولات مرتبط با کی‌پاپ، با درآمد ۱۱۴.۵ میلیون دلار، بخش مهمی از این مبلغ را تشکیل می‌دهند (Nensee, 2022).

کره جنوبی با بهره‌گیری هوشمندانه از این موقعیت، منابع مالی خود را تقویت کرده است. در دوران پاندمی COVID-19 و با توجه به محدودیت‌های حضور فیزیکی، صنعت کی‌پاپ نقش مؤثری در جلوگیری از رکود اقتصادی ایفا کرد. همان‌طور که گزارش CNNاندونزی (۲۰۲۰) نشان می‌دهد، فروش آلبوم‌های کی‌پاپ به‌طور چشمگیری افزایش یافت، زیرا طرفداران خرید آلبوم‌های فیزیکی را به جای شرکت در کنسرت‌های

1 Hallyu

حضوری ترجیح دادند. این شرایط اهمیت نوآوری‌های فناورانه و روش‌های جایگزین درآمدزایی مانند کنسرت‌های آنلاین را برجسته کرد و کره جنوبی توانست از این فرصت به شکل مؤثری بهره‌برداری کند. مطالعات نشان می‌دهند که فروش آلبوم‌های کی‌پاپ روندی رو به رشد داشته است؛ به‌طوری‌که تعداد آلبوم‌های فروخته‌شده در سال ۲۰۱۸ به ۲۲.۴۷ میلیون و در سال ۲۰۱۹ به ۲۴.۱۵ میلیون رسید. حتی با وجود چالش‌های پاندمی در سال ۲۰۲۰، فروش آلبوم‌ها با رشد ۶۰.۲۵٪ به ۳۸.۶۹ میلیون آلبوم رسید(Pahlevi, 2022). در سال ۲۰۲۰، گروه BTS با بهره‌گیری از فناوری(Extended Reality (XR ، که ترکیبی از VR، AR و MR است، کنسرت‌های آنلاین برگزار کرد و تجربه‌ای بصری و نوآورانه خلق نمود که تماشاگران را در محیط‌های متفاوت قرار می‌داد(Wuwur, 2022). همچنین، گروه NCT 127 یک کنسرت آنلاین موفق را روی پلتفرم V-live برگزار کرد(POPBELA, 2020). در سال ۲۰۲۱، در رویداد ALIVE، خواننده فقید لیم یون-تک به صورت هولوگرام بازسازی شد و در کنار اعضای گروه Ulala Session و لی سئونگ چئول ظاهر شد؛ در این ارائه نوآورانه فناوری هوش مصنوعی نقش کلیدی ایفا کرد (Han Sol, 2021). کره جنوبی به‌طور فعال در تلاش است تا به رقیبی جهانی در بازار فناوری هوش مصنوعی تبدیل شود و کاربرد AI به‌عنوان یک مفهوم آینده‌نگر در کی‌پاپ روندی رو به رشد دارد. این روند نوظهور به‌طور مستقیم امکان ادغام هوش مصنوعی در دیپلماسی فرهنگی کره جنوبی را فراهم می‌کند.

در اواخر سال ۲۰۲۰، SM Entertainment گروه دخترانه‌ای هشت‌نفره معرفی کرد که به دلیل مفهوم نوآورانه و ترکیب چهار عضو انسانی با چهار آواتار هوش مصنوعی، توجه زیادی را جلب کرد (Azzahra, 2022). این گروه با رویکرد آینده‌نگرانه، خود را از نسل‌های پیشین کی‌پاپ متمایز ساخته است. Lee Soo Man، تهیه‌کننده ارشد SM Entertainment، با ایجاد SM Culture Universe تلاش کرد شکاف میان زندگی واقعی و ربات‌های مبتنی بر هوش مصنوعی را پر کند و پیوندی یکپارچه میان دنیای واقعی و مجازی ایجاد نماید (AsiaQuest Indonesia, 2020). گروه Aespa نمایانگر این

اتصال و آینده‌ای است که در آن طرفداران می‌توانند به‌طور هم‌زمان به الگو گیری از آیدول‌های انسانی و مجازی بپردازند (Dong, 2023).

نمونه دیگر در بهره‌گیری از هوش مصنوعی در این حوزه چین است. چین از هوش مصنوعی به‌عنوان ابزاری کلیدی برای گسترش فرهنگی خود در صحنه جهانی از اواسط دهه ۲۰۱۰ استفاده کرده است. این تلاش با انتشار «طرح توسعه نسل هوشمند» در سال ۲۰۱۷ شدت گرفت؛ طرحی که هدف آن تبدیل چین به رهبر جهانی هوش مصنوعی تا سال ۲۰۳۰ بود. از طریق شبکه‌های اجتماعی، پلتفرم‌های محتوایی و رسانه‌های دیجیتال مبتنی برAI ، چین توانسته است پیام‌های سیاسی و فرهنگی خود را مؤثرتر منتشر کرده و روایت جهانی پیرامون ظهور خود به‌عنوان یک قدرت جهانی را تحت کنترل درآورد. پلتفرم‌های هوش مصنوعی تجربه‌ای شخصی‌سازی‌شده و در مقیاس گسترده برای آموزش زبان فراهم می‌کنند، به‌گونه‌ای که دانشجویان از پیشینه‌های فرهنگی مختلف می‌توانند زبان ماندارین را بیاموزند و با سنت‌ها، ادبیات و آداب‌ورسوم چینی آشنا شوند. از یک‌سو، راهبرد دیپلماسی دیجیتال چین با ترکیب تاکتیک‌های سنتی قدرت نرم و بهره‌گیری نوآورانه از فناوری، امکان دسترسی و تأثیرگذاری مؤثر بر مخاطبان جهانی را فراهم کرده است. دیپلماسی جدید چین عمدتاً از طریق رسانه‌های اجتماعی و با اتکای به AI انجام می‌شود. پلتفرم‌هایی مانند TikTok و ابتکار جاده ابریشم دیجیتال ابزارهایی هستند برای گسترش نفوذ فرهنگی، فناورانه و ژئوپلیتیکی این کشور. این ترکیبِ دیپلماسی دیجیتال و قدرت نرم، نشان‌دهنده رویکرد پیچیده و حساب‌شده چین برای شکل‌دهی به برداشت‌های جهانی در عصر دیجیتال است. از سوی دیگر، از دیدگاه غرب، چین از دیپلماسی دیجیتال به‌عنوان بخش مرکزی راهبرد قدرت نرم خود استفاده می‌کند، به‌ویژه از طریق پلتفرم‌های جهانی و محلی. اهداف اصلی این سیاست شامل تقویت تصویر بین‌المللی چین، مقابله با انتقادات جهانی و ترویج الگوی توسعه‌ی چینی است. پژوهشگران نشان داده‌اند که چین از طریق تحلیل داده و هوش مصنوعی پیش‌بینی‌گر، قادر است تأثیر ابتکارات فرهنگی خود را در زمان واقعی ارزیابی و اصلاح کند تا پیام‌های فرهنگی‌اش اثربخش‌تر باشند و با مخاطبان هدف هماهنگی بیشتری پیدا کنند (Valle, Wang, & Lian, 2025).

در زمینه هوش مصنوعی در گسترش روابط فرهنگی، هوش مصنوعی ظرفیت زیادی در گسترش یادگیری آموزش زبان دارد و در این راستا نقش مهمی در گسترش ارتباطات فرهنگی ایفا می‌کند. در خصوص کاربرد هوش مصنوعی احساسی به کاربران کمک می‌کند تفاوت‌های فرهنگی یکدیگر را بهتر فهمیده و عمل کنند. کشورهای مختلفی در عرصه روابط جهانی از این فناوری در جهت دیپلماسی فرهنگی خود استفاده کرده‌اند؛ از جمله نمونه ذکر شده کشور کره جنوبی بود که در دوران همه‌گیری کرونا با توجه به محدودیت‌های فیزیکی فروش آلبوم‌های فیزیکی خود را افزایش داد و در این راستا کنسرت‌های آنلاین جایگزین کنسرت‌های حضوری شدند و در اقدامی نوآورانه یک خواننده فقید به صورت هولوگرام در کنار گروه Ulala Session و لی سئونگ ظاهر شد. کره جنوبی به‌طور فعال در تلاش است تا به رقیبی جهانی در بازار فناوری هوش مصنوعی تبدیل شود و کاربرد AI به‌عنوان یک مفهوم آینده‌نگر در کی‌پاپ روندی رو به رشد دارد. این روند نوظهور به‌طور مستقیم امکان ادغام هوش مصنوعی در دیپلماسی فرهنگی کره جنوبی را فراهم می‌کند. نمونه موفق دیگر یاد شده کشور چین است که با اتکا به راهبرد دیپلماسی دیجیتال و استفاده از پلتفرم‌هایی همچون TikTok در جهت گسترش نفوذ فرهنگی خود از جمله تقویت تصویر بین‌المللی، مقابله با انتقادات جهانی و ترویج الگوی توسعه چینی استفاده کرده است.

هوش مصنوعی و روابط امنیتی

فناوری‌های نوظهور، به‌ویژه هوش مصنوعی، به یکی از ارکان اصلی در شکل‌دهی راهبردهای نظامی و تقویت امنیت ملی قدرت‌های بزرگ جهانی تبدیل شده‌اند. در این میان، ایالات‌متحده آمریکا و چین در صف نخست این رقابت فناورانه قرار دارند و با ادغام گسترده هوش مصنوعی در ساختارهای دفاعی و نیز در حوزه‌های غیرنظامی، در پی دستیابی به حداکثر مزیت‌های اقتصادی و راهبردی هستند. با این حال، رقابت فزاینده و روابط پرتنش میان دو کشور در عرصه توسعه و به‌کارگیری فناوری‌های نوین، پیامدهای ژرفی بر موازنه قدرت جهانی بر جای گذاشته است. گسترش نقش هوش مصنوعی در تدوین و اجرای سیاست‌های دفاعی، نگرانی‌های فزاینده‌ای را در خصوص امکان بروز

درگیری‌های آینده میان این دو قدرت نظامی به وجود آورده است. این روند، نشانگر آن است که رقابت فناورانه میان ایالات‌متحده و چین دیگر صرفاً ابعادی اقتصادی ندارد، بلکه به حوزه‌های امنیتی و راهبردی نیز نفوذ کرده و می‌تواند ساختار قدرت در نظام‌بین‌الملل را به‌طور بنیادین دگرگون سازد (Shahrukh, 2025).

در عرصه دیپلماسی معاصر، هوش مصنوعی به‌عنوان یکی از ابزارهای کلیدی در تقویت امنیت سایبری شناخته می‌شود. این فناوری با توانایی خود در شناسایی سریع و واکنش به تهدیدات سایبری، نقش مهمی در حفاظت از داده‌ها و ارتباطات حساس دیپلماتیک ایفا می‌کند. علاوه بر آن، از هوش مصنوعی برای ردیابی، تحلیل و نسبت دادن حملات سایبری به عاملان احتمالی نیز استفاده می‌شود؛ فرایندی که می‌تواند پیامدهای سیاسی و دیپلماتیک گسترده‌ای داشته باشد. نمونه‌ای بارز از این کاربرد، نسبت دادن حمله باج افزار واناکرای در سال ۲۰۱۷ به کره شمالی بود که با کمک تحلیل‌های مبتنی بر هوش مصنوعی انجام گرفت و در نهایت منجر به واکنش‌های دیپلماتیک بین‌المللی شد (UNICRI & UNCCT, 2021).

یکی از محورهای اصلی مطالعات فعلی، نقش هوش مصنوعی به‌عنوان یک ابزار راهبردی در رقابت‌های قدرت جهانی است، به‌ویژه در رقابت مداوم میان ایالات‌متحده، چین و اتحادیه اروپا. این کشورها سرمایه‌گذاری‌های گسترده‌ای در زمینه زیرساخت‌های هوش مصنوعی، پژوهش و جذب نیروی متخصص انجام می‌دهند و هوش مصنوعی را به‌عنوان عامل کلیدی برای رهبری اقتصادی، برتری نظامی و تسلط فناوری قلمداد می‌کنند. ایالات‌متحده در حوزه پژوهش‌های هوش مصنوعی، تولید نیمه‌رساناهای پیشرفته و نوآوری‌های شرکتی پیشرو است، در حالی که چین بر یکپارچه‌سازی هدایت‌شده توسط دولت در تولید، زیرساخت‌های دیجیتال و فناوری‌های نظارتی تمرکز کرده است. نقش شرکت‌های چندملیتی فناوری نیز بخش مهمی از ژئوپلیتیک هوش مصنوعی را شکل می‌دهد. شرکت‌هایی همچون گوگل، مایکروسافت، OpenAI، هوآوی و بایدو از طریق سرمایه‌گذاری‌های جهانی، توسعه مدل‌های اختصاصی و فعالیت‌های لابی‌گری، مسیر توسعه هوش مصنوعی را تحت تأثیر قرار می‌دهند و وابستگی‌های اقتصادی را تقویت

می‌کنند. علاوه بر این، نگرانی‌ها درباره ناسیونالیسم فناورانه نیز در حال افزایش است؛ به‌طوری‌که دولت‌ها از طریق محدودیت‌های صادراتی، محدودیت‌های سرمایه‌گذاری و تدوین استراتژی‌های ملی هوش مصنوعی، دسترسی خارجی به فناوری‌های حیاتی را محدود می‌کنند. هوش مصنوعی به یکی از عناصر کلیدی در حوزه امنیت ملی تبدیل شده و شیوه‌های دفاع سایبری، راهبردهای نظامی و فعالیت‌های اطلاعاتی را به‌طور بنیادین دگرگون کرده است. دولت‌ها در سال‌های اخیر به‌طور گسترده از سامانه‌های امنیتی مبتنی بر هوش مصنوعی، ابزارهای نظارتی پیشرفته و فناوری‌های نظامی خودکار برای افزایش کارایی و سرعت واکنش در برابر تهدیدات استفاده می‌کنند. این روند باعث شکل‌گیری رقابتی جهانی در زمینه توسعه فناوری‌های نظامی هوشمند شده است؛ رقابتی که از آن با عنوان «مسابقه تسلیحاتی هوش مصنوعی» یاد می‌شود، جایی که کشورها در تلاش‌اند توانایی‌های خود را در تولید سلاح‌های خودمختار، حملات سایبری پیشرفته و سامانه‌های اطلاعاتی هوشمند گسترش دهند. در کنار این پیشرفت‌ها، نگرانی‌های اخلاقی و راهبردی متعددی نیز مطرح شده است. استفاده از پهپادهای خودران، سامانه‌های دفاع موشکی مجهز به هوش مصنوعی و تحلیل‌های پیش‌بینی کننده برای تصمیم‌گیری در میدان نبرد، مسائل پیچیده‌ای را درباره مسئولیت‌پذیری، رعایت قوانین بین‌المللی و خطر افزایش تنش‌ها در درگیری‌های نظامی به وجود آورده است. افزون بر این، حملات سایبری و کارزارهای اطلاعات نادرست هدایت‌شده توسط دولت‌ها به‌ویژه از سوی چین، ایالات‌متحده و روسیه باعث تشدید بی‌ثباتی ژئوپلیتیکی و افزایش نگرانی‌های امنیتی در سطح جهانی شده است (Colther, Doussoulin, & Tontini, 2025).

رقابت فزاینده میان ایالات‌متحده و چین در حوزه هوش مصنوعی، دیگر صرفاً یک رقابت فناورانه محسوب نمی‌شود، بلکه همان‌گونه که «بری بوزان» اشاره می‌کند، به‌نوعی «تحول عمیق در نظم بین‌المللی» انجامیده است. ادغام هوش مصنوعی در سامانه‌های فرماندهی، کنترل، نظارت و تصمیم‌گیری، نه‌تنها به افزایش توان ملی کشورها منجر شده، بلکه مرزهای سنتی میان بحران و درگیری را که پیش‌تر ثبات راهبردی را حفظ می‌کردند، تضعیف کرده است. چالش اصلی در این میان آن است که منطق مبتنی بر سرعت، پیش‌بینی

و خودکارسازی در فناوری هوش مصنوعی، با منطق بازدارندگی، ارسال سیگنال و کنترل تشدید تنش در نظریه‌های امنیت بین‌الملل هم‌خوانی ندارد. برنامه‌های ایالات‌متحده همچون پروژه‌های JADC2 و GIDE با هدف توسعه تحلیل‌های پیش‌بینی‌گر در لحظه طراحی شده‌اند؛ سامانه‌هایی که نه‌فقط ابزار پشتیبانی تصمیم گیران، بلکه به‌تدریج به بازیگران فعال در فرآیند تصمیم‌سازی تبدیل می‌شوند. این پیوند میان سرعت و ابهام، وضعیتی را رقم زده که از آن با عنوان «معضل امنیت خودکار» یاد می‌شود؛ شرایطی که در آن هیچ‌یک از طرفین اطمینان ندارد سامانه‌های هوش مصنوعی در چه زمانی و چگونه ممکن است یک بن‌بست راهبردی را به درگیری واقعی بدل کنند. در رقابت‌های فناورانه معاصر، تمایز میان منافع اقتصادی و الزامات امنیتی بیش از پیش دشوار شده است. هوش مصنوعی اکنون به یکی از عرصه‌های اصلی ملی‌گرایی فناورانه تبدیل شده و تسلط بر استانداردهای فنی، زنجیره تأمین تراشه‌های پیشرفته و زیرساخت داده‌ها به بخش بنیادینی از راهبردهای ملی کشورها بدل گشته است. بنابراین، رقابت هوش مصنوعی تنها به حوزه نظامی محدود نمی‌ماند، بلکه به عرصه‌هایی چون سازمان‌های چندجانبه، نظام‌های تجاری و حتی سازوکارهای تأمین مالی توسعه نیز گسترش یافته است. در این چارچوب، هر یک از قدرت‌های بزرگ می‌کوشند اکوسیستم فناورانه خود را به ابزاری برای تقویت نفوذ نرم و قدرت ژئوپلیتیکی تبدیل کنند. آنچه این رقابت را متمایز می‌سازد، صرفاً نبود رژیم‌های کنترل تسلیحاتی نیست، بلکه فقدان زبان و چارچوب مفهومی مشترک برای مدیریت خطرات ناشی از هوش مصنوعی است. تاکنون هیچ معاهده‌ای برای تعریف سطوح خودکارسازی در تشدید درگیری‌ها یا تعیین سازوکارهای پاسخ به خطاهای سامانه‌های هوشمند، مانند سقوط پهپادها، تدوین نشده است. همچنین هیچ اجماع روشنی درباره معیارهای راستی آزمایی، شفافیت یا مسئولیت‌پذیری در حوزه نظامی هوش مصنوعی میان طرفین وجود ندارد. در نتیجه، ابهام راهبردی که در دوران بازدارندگی هسته‌ای کارکردی بازدارنده داشت، در محیطی که تصمیم‌گیری به‌واسطه هوش مصنوعی با سرعتی فراتر از محاسبات سیاسی انجام می‌شود، می‌تواند به عاملی برای بی‌ثباتی و حتی درگیری ناخواسته تبدیل گردد (Shahrukh, 2025).

در زمینه نقش هوش مصنوعی در گسترش روابط امنیتی، هوش مصنوعی به یکی از ابزارهای کلیدی در تقویت امنیت سایبری کشورهای درحال‌توسعه تبدیل شده است. همچنین هوش مصنوعی به یکی از ابزارهای راهبردی در رقابت قدرت‌های جهانی به‌ویژه آمریکا، چین و اتحادیه اروپا تبدیل شده است و هرکدام تلاش می‌کنند سرمایه‌گذاری‌های بیشتری در حوزه جذب، زیرساخت و توسعه هوش مصنوعی انجام دهند و موجب تحولی عمیق در نظم بین‌المللی شده است.

چالش‌ها و فرصت‌های هوش مصنوعی در جهت گسترش روابط جهانی

پیش‌بینی‌های زیادی درباره اینکه هوش مصنوعی چگونه بازار کار را شکل خواهد داد وجود دارد و این پیش‌بینی‌ها با عدم قطعیت زیادی همراه هستند. برای مثال، گزارش اخیر موسسه مک‌کینزی جهانی نشان می‌دهد که تقریباً نیمی از وظایف شغلی فعلی در صنایع مختلف قابل اتوماسیون هستند، در حالی که در شش مورد از هر ده شغل، بیش از ۳۰ درصد وظایف شغلی قابل اتوماسیون است. با این حال، مسئله تنها تعداد مشاغل حذف شده در مقابل ایجاد شده نیست، بلکه این است که آیا افرادی که شغل خود را از دست داده‌اند، قادر خواهند بود در اقتصاد جدید شغل پیدا کنند یا خیر. فرایند ویرانی خلاق می‌تواند پیامدهای سیاسی قابل‌توجهی داشته باشد حتی اگر تأثیرات کلان اقتصادی نسبتاً پایدار باشد. (Horowitz, Allen, Saravalle, Cho, Frederick, & Scharre, 2018). اختلالات اقتصادی می‌تواند به‌طور مستقیم موجب بروز تنش‌ها و ناآرامی‌های اجتماعی و سیاسی شود. زمانی که گروه‌های گسترده‌ای از کارگران سابق یا افرادی که به‌تازگی به دلیل تغییرات اقتصادی در موقعیت‌های آسیب‌پذیر قرار گرفته‌اند، تحت تأثیر قرار می‌گیرند، زمینه برای اعتراضات و تحرکات سیاسی فراهم می‌شود. (Horowitz, Allen, Saravalle, Cho, Frederick, & Scharre, 2018).

بی‌ثباتی ناشی از اتوماسیون و جایگزینی نیروی انسانی با فناوری‌های نوین نیز هم‌اکنون به‌عنوان یکی از عوامل محرک ظهور جنبش‌های ملی‌گرای پوپولیستی در سطح جهانی شناخته می‌شود. کاهش شدید فرصت‌های شغلی برای گروه‌های ذی‌نفوذ، مانند کارگران

صنایع سنتی، می‌تواند باعث تشدید تمایل آن‌ها به بازگرداندن وضعیتی شود که دیگر عملی نیست و در نتیجه، روند رادیکال شدن سیاسی و قطبی‌شدن جامعه تسریع می‌شود.

عواملی نظیر غیر شفاف بودن الگوریتم‌ها، سوگیری در داده‌ها، جابجایی نیروی کار و نابرابری در دسترسی به فناوری می‌توانند به تضعیف اعتماد عمومی و عدالت اجتماعی در اجرای راه‌حل‌های چرخشی مبتنی بر هوش مصنوعی منجر شوند و در نتیجه، پذیرش اجتماعی و جامع این فناوری‌ها را با چالش مواجه سازند. در مقابل، چارچوب‌های نوظهور هوش مصنوعی مسئولانه که بر اصولی همچون شفافیت، پاسخ‌گویی، عدالت و نظارت انسانی تأکید دارند، می‌توانند مسیرهای مؤثری برای کاهش مخاطرات اخلاقی و تقویت گذار به اقتصادی چرخشی، پایدار و مورد اعتماد فراهم کنند (Bashynska, 2025).

با وجود مزایای این فناوری در گسترش روابط سیاسی میان کشورها، همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد، چالش‌های جدی اخلاقی و سیاسی نیز وجود دارد. گسترش نظام‌های نظارتی پنهان، امکان کنترل ذهن از طریق تراشه‌های کاشتنی، و محدود شدن حریم خصوصی و آزادی‌های فردی، از مهم‌ترین تهدیدهای نظم دیجیتال نوین به شمار می‌آیند. بدین ترتیب، نظمی که هوش مصنوعی در حال شکل‌دهی به آن است، پارادوکسی دوگانه را در خود دارد: نظمی که از یک‌سو کارآمدی، دقت و شفافیت را افزایش می‌دهد و از سوی دیگر، آزادی انسان و ماهیت دموکراسی را به چالش می‌کشد (Sökmen Alaca, 2021).

با وجود این ظرفیت‌های خلاقانه، محتوای فرهنگی تولیدشده توسط هوش مصنوعی با چالش‌های قابل‌توجهی مواجه است. نخستین چالش، مسئله‌ی اصالت است. منتقدان بر این باورند که آثار خلق‌شده توسط الگوریتم‌ها فاقد عمق احساسی، زمینه‌ی فرهنگی و تجربه‌ی زیسته‌ی انسانی هستند و ازاین‌رو نمی‌توانند همان میزان از ارتباط عاطفی و فرهنگی را با مخاطب برقرار کنند. چالش دوم، احتمال از بین رفتن یا تحریف زمینه‌ی فرهنگی است. مدل هوش مصنوعی که بر اساس داده‌های هنری محدود آموزش‌دیده است، ممکن است عناصر متعلق به فرهنگ‌های مختلف را به‌صورت نادرست تلفیق کرده و معنای واقعی آن‌ها

را درک نکند. این مسئله در نهایت می‌تواند به سوءبرداشت‌ها و کژفهمی‌های فرهنگی ناخواسته در تولیدات مبتنی بر هوش مصنوعی منجر شود (Liu, 2024).

با وجود آنکه هوش مصنوعی ظرفیت بالایی برای ارتقای ارتباطات میان فرهنگی در فرایند یادگیری زبان دارد، تحقق کامل این ظرفیت مستلزم رفع مجموعه‌ای از چالش‌های اساسی است. یکی از مهم‌ترین این چالش‌ها، وجود سوگیری‌های فرهنگی در سیستم‌های هوش مصنوعی است. علاوه بر این، محدودیت‌های فناوری پردازش زبان طبیعی[1] چالش دیگری در مسیر بهره‌گیری مؤثر از هوش مصنوعی در آموزش زبان به شمار می‌رود. بسیاری از الگوریتم‌های NLP عمدتاً برای زبان‌ها و گویش‌های رایج جهانی طراحی شده‌اند و در نتیجه، در پردازش زبان‌ها و لهجه‌های کمتر شناخته‌شده یا گونه‌های غیراستاندارد انگلیسی، با خطا و نارسایی روبه‌رو می‌شوند. این محدودیت‌ها ممکن است دقت ترجمه، تفسیر معنایی و ارزیابی تلفظ را کاهش دهند. ازاین‌رو، ارتقای فناوری‌های NLPبرای پوشش دادن به تنوع زبانی و گویشیِ زبان‌آموزان، پیش‌شرطی ضروری جهت افزایش فراگیری و کارآمدی هوش مصنوعی در ارتباطات میان فرهنگی است. از سوی دیگر، یکی از چالش‌های بنیادین در به‌کارگیری مؤثر هوش مصنوعی در تعاملات میان فرهنگی، درک ظرایف و پیچیدگی‌های فرهنگی در زبان است. زبان نه‌تنها ابزاری برای انتقال معنا، بلکه بازتاب‌دهنده‌ی نظام‌های فرهنگی، هنجارهای اجتماعی و الگوهای ارتباطی هر جامعه است. ازاین‌رو، مؤلفه‌های فرهنگی می‌توانند به‌صورت مستقیم بر شیوه بیان ادب، سبک مکالمه و تفسیر معانی زمینه‌ای تأثیر بگذارند. سامانه‌های هوش مصنوعی، به‌ویژه آن‌هایی که فاقد درک عمیق از بافت فرهنگی هستند، ممکن است در بازنمایی دقیق این ظرایف ناکام بمانند؛ امری که می‌تواند به سوءتفاهم‌های ارتباطی یا تفسیرهای نادرست فرهنگی منجر شود. برای رفع این کاستی، لازم است مدل‌های هوش مصنوعی به‌گونه‌ای طراحی شوند که حساسیت فرهنگی داشته باشند و دانش زبانی را در بستر اجتماعی و فرهنگیِ مربوطه درک و بازتولید کنند (Karakas, 2023).

1 NLP

چالش‌های قابل‌توجهی نیز در استفاده از هوش مصنوعی در دیپلماسی فرهنگی وجود دارد. یکی از این چالش‌ها، مفهوم نوظهور «دیپلماسی الگوریتمی» است که در آن الگوریتم‌های AI نقش مهمی در انتشار پیام‌های دیپلماتیک ایفا می‌کنند. این الگوریتم‌ها گاه به‌عنوان ابزاری برای دست‌کاری یا تبلیغات پنهان تلقی می‌شوند، به‌ویژه زمانی که کشورهای میزبان نسبت به اهداف سیاسی پلتفرم‌هایی مانند TikTok یا WeChat تردید دارند. با این حال، سوگیری الگوریتمی نیز می‌تواند به چالشی بزرگ تبدیل شود، زیرا این الگوریتم‌ها ممکن است بازتاب‌دهنده سوگیری‌های فرهنگی یا سیاسی باشند و در نتیجه، به‌جای جذب مخاطبان جهانی، باعث دوری آن‌ها شوند. (Valle, Wang, & Lian, 2025).

نتیجه‌گیری

در این پژوهش سعی شد به بررسی نقش هوش مصنوعی از گذار از روابط بین‌الملل دولت‌محور به روابط جهانی چند سطحی پرداخته شود. ابتدا روابط جهانی به چهار قسمت: روابط اقتصادی، روابط سیاسی، روابط فرهنگی و روابط امنیتی تقسیم شد و سپس به بررسی نقش هوش مصنوعی در چهار بعد فوق پرداخته شد. در حوزه روابط اقتصادی هوش مصنوعی به ابزار استثمار کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه تبدیل شده چنانکه برخی کشورها مطابق گزارش بانک جهانی و سازمان تجارت جهانی توانسته‌اند از آن به‌عنوان ابزاری در جهت گسترش صادرات و تجارت بین‌الملل خود استفاده کنند برخی کشورها ناکام مانده‌اند. هوش مصنوعی به این کشورها کمک کرده در تنظیم سیاست‌های تجاری و دیپلماسی اقتصادی خود عملکرد دقیق‌تری داشته باشند. در زمینه روابط سیاسی هوش مصنوعی قابلیت دست‌کاری افکار عمومی و داده‌ها و در نتیجه تغییر نتایج آرا را دارد و می‌توانند به ابزار خودکامگی دیکتاتورها تبدیل شود. این فناوری می‌تواند رویدادهای سیاسی را تا چند روز قبل از رخداد شناسایی کند، در این راستا سیاست‌گذاران می‌توانند با استفاده از این فناوری از وقوع چنین رخدادهایی جلوگیری به عمل آورند. در زمینه روابط فرهنگی شاید بیشترین کاربرد هوش مصنوعی، در گسترش دیپلماسی فرهنگی باشد. چنان‌که در این زمینه با توجه به عملکرد ضعیف ایران در زمینه دیپلماسی فرهنگی

می‌تواند با استفاده از این فناوری همچون نمونه‌های موفق یاد شده (کره جنوبی و چین) هنرهای سنتی و نمایشی خود را به جهان عرضه دارد؛ همچنین تصویر نادرست ساخته شده از خود را اصلاح و با انتقادات جهانی مقابله و در نتیجه تصویر مطلوب را ارائه نماید. در زمینه روابط امنیتی چنانکه یاد شد این فناوری به ابزار رقابت راهبردی کشورها مختلف تبدیل شده و در حال ساخت نظم عمیق بین‌المللی جدید است. در آینده نه چندان دور آینده از آن کسانی خواهد شد که مدل‌های زبانی هوش مصنوعی را در اختیار دارند و نسبت به داده‌های دیگر کشورها اطلاع دارند و نه صرفاً کشوری که شهروندانش توانایی استفاده از این مدل‌های زبانی را دارند.

در حوزه اقتصادی گسترده‌ترین چالش به عدم نیاز به نیروی کار بازمی‌گردد که در نتیجه آن به بحران‌ها و ناآرامی‌های سیاسی و اجتماعی تبدیل می‌شود. با وجود ظرفیت عظیم این فناوری در گسترش روابط سیاسی میان کشورها، چالش‌هایی مانند گسترش نظام‌های نظارتی پنهان، امکان کنترل ذهن از طریق تراشه‌های کاشتنی، و محدود شدن حریم خصوصی و آزادی‌های فردی از مهم‌ترین تهدیدهای نظم دیجیتال نوین به شمار می‌آیند. هوش مصنوعی همچنان ظرفیت زیادی در ارتقای ارتباطات فرهنگی میان کشورهای مختلف و فرایند یادگیری زبان دارد اما مسئله در اینجا وجود سوگیری‌های الگوریتمی در سیستم هوش مصنوعی است که ممکن است ناخواسته پیش‌فرض‌ها و سوگیری‌های فرهنگی موجود در خصوص فرهنگ‌های مختلف را بازتاب دهند. در حوزه دیپلماسی فرهنگی نیز در استفاده از این فناوری چالش وجود دارد یکی از این چالش‌ها سوگیری الگوریتمی است. این الگوریتم‌ها ممکن است بازتاب‌دهنده سوگیری‌های فرهنگی یا سیاسی باشند و در نتیجه، به‌جای جذب مخاطبان جهانی، باعث دوری آن‌ها شوند.

آنچه هوش مصنوعی را به عامل گذار از روابط بین‌الملل به روابط جهانی تبدیل می‌کند، فراملی سازی عاملیت و قدرت است. در حالی که روابط بین‌الملل کلاسیک مبتنی بر تعامل دولت‌هاست، هوش مصنوعی با تقویت شرکت‌های فناورانه، پلتفرم‌های دیجیتال، شبکه‌های اجتماعی و کاربران جهانی الگوی جدیدی از کنشگری چند سطحی ایجاد کرده است. در این چارچوب، قدرت دیگر صرفاً در اختیار دولت‌ها نیست، بلکه میان دولت‌ها،

شرکت‌های فناورانه، الگوریتم‌ها و کاربران جهانی توزیع شده است؛ وضعیتی که به‌وضوح بیانگر گذار به روابط جهانی است.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Alireza Koohkan https://orcid.org/0000-0002-3594-4154

Fatemeh Asgarian https://orcid.org/0000-0001-5414-928x

منابع

دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال و چهره‌آزاد، سعید (۱۴۰۲)، باز ساختاربندی نظریات روابط بین‌الملل در عصر هوش مصنوعی، *مطالعات راهبردی*، سال بیست و ششم، شماره دوم.

شریف‌زاده، زهرا و میرکوشش، امیر هوشنگ و حسینی، محمدمهدی (۱۴۰۲)، جایگاه فناوری‌های نوین و هوش مصنوعی در گسترش روابط دیپلماتیک و سیاست خارجی پایدار، *علوم سیاسی*، دوره هجدهم، شماره شصت و یکم.

شریف‌زاده، زهرا و میرکوشش، امیر هوشنگ و حسینی، محمدمهدی (۱۴۰۳)، واکاوی نقش هوش مصنوعی در آینده روابط بین‌الملل، *مطالعات راهبردی سیاست بین‌الملل*، دوره هفتم، شماره اول.

مجیدی، محمدرضا و بایزیدی، رحیم (۱۴۰۳)، هوش مصنوعی و تحول پارادایمیک در نظریه و مل روابط بین‌الملل، *پژوهش‌های روابط بین‌الملل*، دوره چهاردهم، شماره سوم.

موسوی، سید محمدرضا و چهره‌آزاد، سعید (۱۴۰۳)، دگرسان سازی قدرت نرم در روابط بین‌الملل عصر هوش مصنوعی، *مطالعات قدرت نرم*، دوره چهاردهم، شماره سوم.

References

Georgieva, K. (2024, January 14). *AI Will Transform the Global Economy. Let's Make Sure It Benefits Humanity*. International Monetary Fund. Retrieved from https://www.imf.org

Korinek, A., & Stiglitz, J. E. (2021). *Artificial intelligence, globalization, and strategies for economic developmen*t (NBER Working Paper No. 28453). National Bureau of Economic Research. https://doi.org/10.3386/w28453

Kebede, M. (2021, December). *Artificial intelligence and globalization*. Gustavus Adolphus College.

Korinek, A., & Stiglitz, J. E. (2021). *Artificial intelligence, globalization, and strategies for economic development* (NBER Working Paper No. 28453). National Bureau of Economic Research. https://doi.org/10.3386/w28453

McKinsey Global Institute. (2018). *Notes from the AI frontier: Modeling the impact of AI on the world economy*. McKinsey & Company.

Banerjee, A., Kabadi, S., & Karimov, D. (2023). Review of Artificial Intelligence in Education. *Review of Artificial Intelligence in Education*, 4(00), 1–11. https://doi.org/10.37497/rev.artif.intell.educ.v4i00.20

Challoumis, C. (2024, October 17–18). *Charting the course – The impact of AI on global economic cycles*. Paper presented at the XVI International Scientific Conference, Tallinn, Estonia.

Oxford English Dictionary. (2025). *Artificial intelligence*. Retrieved October 4, 2025, from https://www.oed.com/

UNICRI, & UNCCT. (2021). *Algorithms and terrorism: The malicious use of artificial intelligence for terrorist purposes*. United Nations Office of Counter-Terrorism. Retrieved October 2023, from https://www.un.org/counterterrorism/sites/www.un.org.counterterrorism/files/malicious-use-of-ai-uncct-unicri-report-hd.pdf

Frąckiewicz, M. (2023, October). *Artificial Intelligence in Diplomacy: A Game Changer for International Relations*. Retrieved October 2023, from TS2 website: https://ts2.space/en/artificial-intelligence-in-diplomacy-a-game-changer-for-international-relations/

Meleouni, C., & Efthymiou, I. P. (2023). Artificial Intelligence and its Impact in International Relations. *Journal of Politics and Ethics in New Technologies and AI*, 2(1). https://doi.org/10.12681/jpentai.35803

Rasul, A. (2025, August). *Digital Diplomacy and the Impact of AI in International Relations*.–

Colther, C., Doussoulin, J. P., & Tontini, G. (2025, May 12). *Artificial intelligence and global power dynamics: Geopolitical competition, strategic alliances, and the future of AI governance* (27 pages). Universidad Austral de Chile; Université Paris-Est Marne la Vallée (UPEMLV); Regional University of Blumenau.

Shahrukh, N. (2025). Militarisation of AI and the U.S.-China Competition: The Future Frontlines. *Strategic Studies*, 45(1), 43–67. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/48835878

Liu, Z. (2024). New dynamics in cross-cultural exchange: A study on the role and impact of artificial intelligence technology in the global cultural market. *Academic Journal of Business & Management*, 6(12), 137–143. https://doi.org/10.25236/AJBM.2024.061219

Prakash, A. (2019). *Artificial Intelligence in Service of Foreign Policy*. Fars News Agency.

Sökmen Alaca, A. İ. (2025). *The effect of artificial intelligence technology on politics and international relations*. İstanbul Arel University, Department of International Relations.

Karakas, A. (2023). *Breaking down barriers with artificial intelligence (AI): Cross-cultural communication in foreign language education*. In IGI Global Publications. Mehmet Akif Ersoy University, Turkey. https://orcid.org/0000-0002-9790-8562

Fangni, L. (2025). *Studying the impact of emotion-AI in cross-cultural communication on the effectiveness of global media. Frontiers in Computer Science*, 7, 1565869. https://doi.org/10.3389/fcomp.2025.1565869

Acharya, A. (2001). *Constructing a Security Community in Southeast Asia: ASEAN and the Problem of Regional Order*. Routledge.

Acharya, A. (2007). The Emerging Regional Architecture of World Politics. *World Politics*, 59(4), 629–652.

Acharya, A. (2011). Dialogue and Discovery: In Search of International Relations Theories Beyond the West. *Millennium*, 39(3), 619–637.

Acharya, A. (2014). Global International Relations (IR) and Regional Worlds: A New Agenda for International Studies. *International Studies Quarterly*, 58(4), 647–659.

Tickner, J. A. (2011). *Gendering World Politics: Issues and Approaches in the Post–Cold War Era*. Columbia University Press.

Kaplan, A. and Haenlein, M. (2020), Rulers of the world, unite! The challenges and opportunities of artificial intelligence, *Business Horizons*, Vol. 63, No. 1, pp. 37-50. http://dx.doi.org/10.1016/j.bushor.2019.09.003

Reis, J., Espírito Santo, P., & Melão, N. (2021). Influence of artificial intelligence on public employment and its impact on politics: A systematic literature review. *Brazilian Journal of Operations & Production Management*, 18(3), e20211114. https://doi.org/10.14488/BJOPM.2021.010

Pahlevi, R. (2022). *Penjualan Album Fisik K-Pop Tembus Rekor Baru dalam 5 Tahun. Databoks*. https://databoks.katadata.co.id/datapublish/2022/01/10/penjualan album-fisik-k-pop-tembus-rekor-baru-dalam-5-tahun

Nensee, K. (2022, July 28). *How K-Pop Became a Huge Part of the Korean Economy?* https://startuptalky.com/kpop-impact-korean-economy/

Wuwur, M. (2022, August 31). *Musisi Dunia Yang Menggelar Konser Extended Reality (XR)*. Smarteye.Id. https://www.smarteye.id/blog/konser-extended-reality-xr/ –

POPBELA. (2020, December 30). *Konser Kpop Online Tersukses 2020*, *Raup Pendapatan*

Fantastis. POPBELA.Com. https://www.popbela.com/career/inspiration/ajenk-rama/konser-kpop-online 2020-tersukses?page=all –

Han Sol, P. (2021). *Holographic performances of dead stars welcomed, with caution*. The Korean Times. https://www.koreatimes.co.kr/www/culture/2021/01/135_302548.html

AsiaQuest Indonesia. (2020, November 11). *Meet Aespa, a Futuristic Korean Girlband Who Welcome AI in The Team | AsiaQuest Indonesia*. AsiaQuest Indonesia. https://aqi.co.id/en/news/aespa-girlband-korea-futuristik-berkonsep-ai

Azzahra, R. I. (2022, October 3). aespa, Grup Musik Naungan SM Entertainment Populerkan Konsep Futuristik di Dunia K-POP! – LXPR. LSPR.Edu. https://lspr.edu/lxpr/index.php/2022/10/03/aespa-grup-musik-naungan-sm entertainment-populerkan-konsep-futuristik-di-dunia-k-pop/

Dong, S. H. (2023). [*REVIEW] "Metaverse group" aespa takes stage with digital avatars, electrifies 5,000 fans* - The Korea Times. The Korean Times. https://www.koreatimes.co.kr/www/art/2023/04/398_346212.html

Valle, S., Wang, Y., & Lian, D. (2025). A vision from China on artificial intelligence: Implications for soft power in global cultural exchange. *Revista UNISCI / UNISCI Journal*, 67(January/Enero), 155–194.

Horowitz, M. C., Allen, G. C., Saravalle, E., Cho, A., Frederick, K., & Scharre, P. (2018, July).*Artificial intelligence and international security. Center for a New American Security*. https://www.cnas.org/publications/reports/artificial-intelligence-and-international-security

Translated References into English

Dehghani Firoozabadi, Seyed Jalal, & Chehraazad, Saeid. (2023). Theoretical restructuring of international relations theories in the age of artificial intelligence. Strategic Studies Quarterly, 26(2). [In Persian]

Sharifzadeh, Zahra; Mirkoushesh, Amir Houshang; & Hosseini, Mohammad Mahdi. (2023). The role of emerging technologies and artificial intelligence in the expansion of diplomatic relations and sustainable foreign policy. Specialized Quarterly Journal of Political Science, 18(61). [In Persian]

Sharifzadeh, Zahra; Mirkoushesh, Amir Houshang; & Hosseini, Mohammad Mahdi. (2024). Examining the role of artificial intelligence in the future of international relations. Scientific Quarterly of Strategic Studies of International Politics, 7(1). [In Persian]

Majidi, Mohammad Reza, & Bayzidi, Rahim. (2024). Artificial intelligence and the paradigmatic transformation of theory and practice in international relations. Journal of International Relations Research, 14(3). [In Persian]

Mousavi, Seyed Mohammad Reza, & Chehraazad, Saeid. (2024). The transformation of soft power in international relations in the age of artificial intelligence. Scientific Quarterly of Soft Power Studies, 14(3). [In Persian]

استناد به این مقاله: کوهکن، علیرضا و عسکریان، فاطمه . (۱۴۰۴). هوش مصنوعی و بازتعریف روابط جهانی در نظم بین‌المللی نوین. *پژوهشنامه روابط جهانی*، ۲(۵)، ۹۱ - ۱۳۰. doi: 10.22054/jrgr.2026.90232.1130

The Quarterly of Research on Global Relations is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License